

STUDIERESA PARIS

12-16 APRIL 2015

RESERAPPORT

Folk och Försvar vill öka kunskapen om och förståelsen för olika länders säkerhetspolitik. Därför genomför vi årligen två studieresor med deltagare från våra medlemsorganisationer, politiska partier, myndigheter och media. Under de senaste åren har resorna gått till bland annat Egypten och Israel, Turkiet, Polen, Litauen, Storbritannien och Indien.

Våren 2015 gick resan till Paris. I denna rapport samlar vi delegationens intryck från resan.

INLEDNING

Lena Bartholdson

Frankrike är ett land med säkerhetspolitiskt självförtroende, och ambitioner. Med en permanent plats i FN:s säkerhetsråd, en grundmurad position inom EU-familjen, en stark röst inom Nato och ett stort engagemang i och nära relationer till många afrikanska länder, har Frankrike givetvis fog för sin framtoning.

Samtidigt brottas landet med stora ekonomiska underskott, hög arbetslöshet och en ovilja att driva igenom större ekonomiska reformer. Det politiska landskapet har möblerats om på grund av det ökande stödet för det nationalistiska partiet Front National. I början av året drabbades landet av ett fruktansvärt terrorattentat.

Syftet med resan var att få en bättre insikt i vad som präglar dagens Frankrike och hur det påverkar de säkerhetspolitiska vägvalen.

Programmet innehöll bl.a. besök på försvarsutskottet, svenska ambassaden, olika forskningsinstitut och möten med journalister. Samtalen kretsade kring det politiska läget, hur man motverkar radikalisering, de ekonomiska framtidsutsikterna och de försvarspolitiska prioriteringarna. Det var ett intensivt mötesprogram som kompletterades av storslagna vyer av den ståtliga huvudstaden, både tills fots och längs floden Seine.

En styrka med våra studieresor är tveklöst deltagarnas olika intresseområden samt yrkes- och organisationsbakgrunder. Det bidrar till givande diskussioner med breda perspektiv, vilket vi värdesätter högt. Deltagarna på den här studieresan bidrog i högsta grad till att lyfta fram ett brett spektrum av infallsvinklar – och en förträfflig stämning. I början av studieresan delades deltagarna in i grupper med uppgiften att bevaka olika ämnesområden under resans gång. Följande reserapport redovisar deltagarnas intryck och iakttagelser under resan.

I utformandet och genomförandet av resan har Folk och Försvar haft ett ovärderligt samarbete med Sveriges ambassad i Paris. Vi vill framföra ett stort tack till ambassadör Veronika Wand-Danielsson och ambassadråd Henrik Garmer med kollegor. De säkerställde ett välmatat och varierat program med många intressanta möten och perspektiv.

Vi vill även framföra ett tack till departementsråd Kristina Bergendal som delade med sig av sina kunskaper och reflektioner under förmötet inför avfärden.

Lena Bartholdson, Generalsekreterare Folk och Försvar

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
SAMHÄLLSKLIMATET OCH DET INRIKESPOLITISKA LÄGET	4
FÖRSVARSPOLITIK, MILITÄR FÖRMÅGA OCH FÖRSVARSHANDLINGSINDUSTRI	6
Bekräftelse	6
Nya perspektiv	7
Framåtblick.....	7
UTRIKESPOLITIK OCH INTERNATIONELLA SAMARBETEN.....	8
Frankrikes externa relationer	8
Europa och USA.....	8
Ryssland.....	9
Afrika.....	9
Mellanöstern	10
Utrikespolitiken framöver	11
EKONOMISK UTVECKLING, EKONOMISK POLITIK SAMT HANDELS- FÖRBINDELSER OCH BEROENDEN	12
Fransk ekonomi à bout de souffle?	12
Strukturella och konjunkturella förutsättningar	13
PROGRAM.....	15
DELTAGARLISTA	18

SAMHÄLLSKLIMATET OCH DET INRIKESPOLITISKA LÄGET

Annica Hellström, Sten Andersson, Thomas Bjällstrand, Erik Helmersson

Frankrike är ett land med en stark självbild. Landet präglas emellertid av låg tillväxt, stor statsskuld och hög arbetslöshet, vilket har resulterat i att EU framfört krav på omfattande sparkrav. Den gamla stormaktsidentiteten är fortfarande tydligt närvarande. Frankrike vill inte låta sig styras från Washington eller Bryssel vilket har varit tydligt i dess motsträvighet som Natomedlem, där landet länge valde att stå utanför det militära samarbetet och behålla full kontroll över sina kärnvapen.

Frankrike är ett mycket politiserat samhälle. Landet har av tradition ett system med två starka partier, till höger respektive vänster. Men under de senaste decennierna har man i och med Nationella frontens (Front Nationals) framväxt sett en utveckling mot ett tripolärt partisystem. President François Hollande har stora inrikespolitiska problem och hans väljarstöd har sjunkit kraftigt, men vad gäller de militära insatserna i Afrika och Mellanöstern har han fortfarande ett gediget förtroende bland väljarna. Nu utmanas han från den traditionella högern av expresidenten Nicolas Sarkozy, som dock under sin förra mandatperiod kan ha gjort sig för impopulär för att bli en självklar presidentkandidat. Nationella fronten med rötterna i högerextremism och antisemitism, är på stark frammarsch i Frankrike och är på väg att bli det största partiet i landet. Partiet skördade stora framgångar i Europaparlamentsvalet 2014 och uppnår höga siffror i opinionsmätningarna i landet. Ledaren Marine Le Pen har, sedan hon 2011 tog över som partiledare efter fadern Jean-Marie, arbetat för att göra partiet rumsrent och visat tydlighet genom att göra sig av med anhängare med extrema åsikter. Ett infekterat bråk pågår mellan henne och fadern.

Frankrikes ekonomiska situation liksom de interna bråken i övriga partier tros gynna Nationella fronten. De övriga partierna anser det vara riskabelt att framstå som alltför radikala eller drastiska då det kan locka väljare till Nationella fronten. Den rädslan bidrar starkt till att nödvändiga reformer uteblir. Många fransmän ställer sig dock frågan om huruvida partiet är regeringsdugligt och har förmåga att bygga upp en partiapparat ute i landet eller om det enbart är ett oppositionsparti. Frankrike präglas av konservatism, stark EU-skepsis och konfrontatoriska väljare och politiker som föredrar konflikt framför konsensus.

I januari 2015 drabbades Frankrike av de värsta terrorattentaten på 40 år då satirtidningen Charlie Hebdo attackerades. Händelsen orsakade ett enormt säkerhetspådrag och ledde bl.a. till att det inrättades en omfattande och mycket kostsam polisinsats, Sentinelle. Insatsen består av cirka 10 000 man med fokus på att bevaka judiska skolor och synagogor samt flygplatser i främst Paris och södra Frankrike. Något slutdatum för insatsen har inte satts utan den kommer att pågå så länge behov finns.

Den statliga myndigheten CIPD (Comité interministériel pour la prévention de la délinquance) bildades redan 2006 i syfte att förebygga radikaliserings av unga. I april 2014 initierades en plan mot radikaliserings som kan leda till extremism och i slutänden terrorhandlingar. Ansvarig för detta arbete är Pierre N'Gahane. Han menar att det finns ett mycket tydligt mönster bland de som radikaliserats och hamnar i organisationer så som IS.

De har genomlevt ett stort misslyckande i sina liv och saknar bra föräldrarelationer. Ett stort antal radikaliserar i fängelset. IS har specialiserat sig på att nå just dessa individer och blivit mycket skickliga. Då radikalisering inte utlöses av religion bör man, enligt N'Gahane inte använda religiösa argument för att få de radikala att byta väg. N'Gahane anser att hans myndighet alltid kommer att få kritik, därför behöver den inte anpassa sig efter kritiken. Samhället har rätt att skydda sig mot terror. För att förhindra att individer som bedöms ligga i riskzonen reser utomlands och strider i terrornätverk, har han befogenhet att omgående beslagta individernas pass.

I syfte att förhindra terrorangrepp i landet har en rad övriga åtgärder vidtagits. Det har bland annat tagits fram ett förslag till underrättelselag som reglerar underrättelsetjänsternas mandat och som samtidigt beaktar den personliga integriteten. För att systemet ska vara rättssäkert föreslås en rad kontrollorgan. Vidare finns möjlighet att blockera internetsidor som propagerar för terrorism. Det har också införts fler imamer i fängelsemiljöerna och utbildningssystemet har utvecklats för att förebygga radikalisering. Ett särskilt gratisnummer har inrättats dit oroliga kan vända sig om en person i deras omgivning visar tecken på radikalisering. Där svarar specialister på radikaliseringsprocessen.

FÖRSVARSPOLITIK, MILITÄR FÖRMÅGA OCH FÖRSVARSENDUSTRI

Anders Olovsson, Stefan Hjort, Anna-Lena Österborg, Eric Erfors

BEKRÄFTELSE

Trots att få svenskar idag behärskar det franska språket och ofta vänder blicken mot Storbritannien och USA, har de flesta ändå en uppfattning om Frankrike. Det är ett stort land som ligger nära Sverige och som har haft en avgörande betydelse för Europas utveckling. Fyra dagars intensiva diskussioner i Paris gav en fördjupad bild av fransk försvarspolitik, militär förmåga och försvarsindustri. Resan bekräftade bilden av Frankrike som en autonom kärnvapenmakt, att presidenten använder de välövade och erfarna konventionella styrkorna som ett säkerhetspolitiskt instrument med global räckvidd och att landet har en stor försvarsindustri med starka kopplingar till staten.

Intressant i sammanhanget är den entydiga bilden av samsyn. I ett Frankrike där övriga politikområden ofta präglas av polariserad och intensiv debatt, råder det konsensus inom försvarsområdet. Utveckling och användning av de militära resurserna styrs av en liten elit inom politiken, militären och industrin. Presidentens starka exekutiva makt att sätta in militära förband i strid är ett gott exempel. Övriga aktörer i samhället ger i stort stöd till det tingens ordning. I grunden ligger den franska självbilden. Landet ska vara självständigt och fatta autonoma beslut. Frankrike har en självklar rätt att agera globalt för att skydda franska intressen. För defensiv avskräckning ses de flyg- och ubåtsburna kärnvapnen som självklara. Men samtidigt har Frankrike länge varit en stark förespråkare för den militära dimensionen av EU. Landet är sedan flera år åter aktivt engagerat i det militära Nato-samarbetet. Nära bilateralt militärt samarbete med USA respektive Storbritannien är viktigt. Det ligger en motsättning i diskursen mellan det nationella och det europeiska, till och med när det kommer till kärnvapnen. Å ena sidan finns de för att trygga autonomt skydd av just Frankrike, å andra sidan läggs argument fram att de ger skydd för Europa med koppling till Lissabonfördraget.

Försvarsindustrin är en integrerad del av försvarsstrategin, där den exekutiva politiska nivån står i nära kontakt med DGA (franska motsvarigheten till FOI och FMV) och industrin själv. Därmed kan inte försvarsindustrin ses som en öppen marknad. Det är viktigt för Frankrike att behålla såväl volym som spets, något som representeras väl av förmågan att samtidigt producera såväl kärnvapen som stridsflygplan, ubåtar, hangarfartyg med mera. För att ytterligare förtydliga detta, har Frankrikes president sagt att "försvarsområdet är skyddat" och ska inte påverkas av neddragningar inom budgetprocessen. Frankrike lägger 300 miljarder sek/år på sitt försvar, där 100 miljarder sek/år går till kärnvapenarsenalen.

NYA PERSPEKTIV

Vid sidan av de bekräftelser som studieresan gav, erbjöds också flera nya perspektiv. Bilden av Frankrike fördjupades. Det land vi mötte bedriver inte militära operationer som en del av en sammanhållen och långsiktig strategi. Snarare beskrevs pågående verksamhet – med tyngdpunkt på Afrika – som brandkårsutryckningar. Redan innan terroristattacker mot Charlie Hebdo var franska försvarsmakten nära sitt förmågetak med ett brett engagemang på marken, till sjöss och i luften. Sedan tillkom att inledningsvis 10 000, nu 7 000 soldater patrullerar utmed franska gator och torg. Situationen är inte långsiktigt hållbar, vare sig ur ett handlingsfrihets-, personal- eller budgetperspektiv.

Även strukturellt står fransk försvarspolitik, militär förmåga och försvarsindustri inför allvarliga och akuta problem. Som en del av de övergripande statsfinansiella problemen är även försvaret kraftfullt underfinansierat. Men ingen av de franska företrädare vi träffade under studieresan hade någon långsiktig lösning på problemen. Flera nämnde försäljning av frekvensband och fastigheter som omedelbara åtgärder, men i sammanhanget torde detta endast ge en marginell effekt. Att stridsflygplanet Rafale nyligen blivit en exportframgång sågs som en skänk från ovan. För varje plan som går på export behöver den franska försvarsmakten ta emot ett färre, inte bra för den operativa förmågan men bra för budgeten.

FRAMÅTBlick

Sammanvägt ligger det friktioner mellan den franska självbilden och den finansiella verkligheten. Ett annat sätt att uttrycka samma sak är att det finns ett gap mellan ambition och förmåga. Problemen tycks ligga på en nivå över själva försvarspolitiken. Det handlar om strukturerna i den franska staten och det statsfinansiella läget. Operativt sliter försvarsmakten med en rad pågående och krävande insatser, såväl hemma som borta. Finansiellt kan en allt större betydelse för försvarsexport skönjas. Vad betyder det för inflytandet från industrin?

Frankrike är öppet för integration och samarbete inom EU och Nato samt genom bilaterala initiativ. Men i grunden verkar interaktionen med andra ha begränsad påverkan på den franska självbilden och landets omvärldsuppfattning. Sannolikt finns därför svaren på vart Frankrike är på väg avseende försvarspolitik främst inom Frankrike självt. Den framåtblicken väcker några oroande frågor. Hur stark är den traditionella ordningen med samsyn och politisk fred inom områden säkerhet och försvar? De finansiella utmaningarna är stora och få svar finns om hur de ska mötas. Om det blir politisk strid, vilken osäkerhet skapar det för Frankrike, Europa och världen?

UTRIKESPOLITIK OCH INTERNATIONELLA SAMARBETEN

Magdalena Tham Lindell, Inga-Lena Arvidsson, Anders Lindberg, Henrik Sjövall

"Att gå i krig utan Frankrike är som att gå på jakt utan sitt dragspel" lär USA:s tidigare försvarsminister Donald Rumsfeld ha sagt. Det fångar något väsentligt hos Frankrike som utrikespolitisk aktör. Mentalt är landet en stormakt som genom sina besittningar runt om i världen och försvarsmaktens permanenta närvaro jorden runt kan göra anspråk på att vara en global aktör. Frankrikes kärnvapen och vetorätten i säkerhetsrådet stärker denna identitet liksom landets diplomatiska nätverk, främst i Nordafrika, Västafrika och delvis i Mellanöstern.

Frankrike använder sig även i stor utsträckning av mjuka maktmedel, framför allt dragningskraften i det franska språket och kulturen. Kraften i detta har dock blivit svagare över tid, delvis beroende på att landet på grund av ekonomiska begränsningar brister i engagemang när det gäller bistånd och mer globalt inriktad diplomati.

Det finns en tydlig paradox i synen på allianser. Å ena sidan är Frankrike i dag mer aktiv i Nato än tidigare och betonar starkt samarbetet inom EU i utrikespolitiska frågor. Helst vill Frankrike även multilateralisera både insatser och agerande. Samtidigt är ett nyckelbegrepp för att förstå Frankrikes agerande över tid "autonomi". Landet vill självständigt kunna fatta beslut, även utan att konsultera vänner och allierade.

Beslutsprocessen vid militära eller utrikespolitiska insatser är mycket effektiv, makten ligger hos presidenten. Däremot är omfattningen av insatserna inte långsiktigt ekonomiskt hållbara för Frankrike vilket gör att Frankrike har behov av understöd från andra, exempelvis från EU-kretsen. Det finns ofta en besvikelse i Paris över att uppbackningen uteblir samtidigt som man inte verkar se behovet av att förankra insatserna på förhand.

FRANKRIKES EXTERNA RELATIONER

Europa och USA

Vid sidan av den permanenta platsen i FN:s säkerhetsråd är Europeiska unionen ett av Frankrikes främsta utrikespolitiska verktyg och möjlighet att utöva inflytande på världsscenen. Samtidigt driver Frankrike ett antal starka bilaterala samarbeten inom EU-kretsen. Det viktigaste är relationen Frankrike-Tyskland som på många sätt utgör motorn i hela det europeiska samarbetet. Det skapar dock frustration i Paris att Tyskland för närvarande är starkare ekonomiskt. Samtidigt finns en kritik mot att Tyskland bidrar alldeles för lite militärt i relation till sin storlek.

Frankrike och Storbritannien samarbetar kring militära frågor men på senare tid har Paris upplevt att London drar sig undan och väljer att inte agera globalt. En vattendelare var det brittiska parlamentets beslut att inte ingripa i Syrien. Samarbetet fortsätter men i takt med att briterna skär ner försvaret hamnar även Frankrike i en komplicerad situation.

Frankrike strävar sedan flera år efter att öka samarbetet med USA. Delvis handlar det om att kompensera för dåliga relationer efter Irakkriget och delvis om att USA och Frankrike kan sägas ha ambitionen att gemensamt påverka globalt. Storbritanniens vägval är en indirekt drivkraft bakom bättre relationer mellan Paris och Washington.

Ryssland

Frankrike har ett större geografiskt avstånd till Ryssland än exempelvis Sverige och Nordeuropa. Det är tydligt hur det geopolitiska läget påverkar synen. Både Ryssland och Frankrike har ett omfattande försvar som även inkluderar kärnvapen och främjande av intressen globalt. Länderna är även permanenta medlemmar av FN:s säkerhetsråd. Detta formar identiteten för både Frankrike och Ryssland. Utifrån detta perspektiv finns det delvis en annan förståelse i Frankrike för Rysslands agerande som en stormakt och att en stormakt har en geografisk intressesfär där man intervenerar vid behov. Nedskjutningen av MH17 över Ukraina var dock en viktig vändpunkt för Frankrikes förhållande till Rysslands agerande.

Frankrike bidrar till Natos aktiviteter i de östeuropeiska medlemsländerna med anledning av Rysslands agerande gentemot Ukraina. Frankrike vill genom detta bidra till Natos kollektiva försvar och försäkra sitt stöd till de Natoallierade i Öst- och Centraleuropa. Styrkebidraget består i nuläget av fartyg, stridsflyg och stridsvagnsförband samt även aktiviteter inom cyberområdet. Det franska bidraget till Nato benämns *Operation Ambre*. Frankrike vill med sitt agerande tydligt markera att de kollektiva säkerhetsgarantierna inom Nato gäller.

En särskild fråga i relationen Frankrike-Ryssland är de två Mistralfartygen som Ryssland beställt. Mistralfartygen kan bl.a. utgöra plattformar för helikoptrar samt bära stridsfordon och trupp. Avtalet är inte brutet men leveranserna har inte genomförts. En förändring av det ryska agerandet gentemot Ukraina behövs troligen för att leverans ska kunna ske.

Afrika

Frankrike har starka historiska och nutida band till frankofona Afrika genom bland annat företag, ekonomi, språk, migration och militära samarbeten. Dessutom lever ett stort antal franska medborgare i Afrika. Både rent geografiskt och känslomässigt utgör Afrika Frankrikes närområde. Afrika utgör en projektionsyta för franskt inflytande som är central för att upprätthålla Frankrikes självbild som en global spelare och stormakt. På den afrikanska kontinenten kan Frankrike *de facto* agera med den autonomi som landet eftersträvar i alla internationella sammanhang.

I stort sett varje president under de senaste 40 åren har under sin mandatperiod inledningsvis deklarerat att det som brukar kallas för "Françafrique" – och som anspelar på Frankrikes ofta kritiserade neokoloniala förhållningssätt och alltför intima band till afrikanska stater och ledare – ska ersättas med en annan politik. Vid sitt tillträde hade president François Hollande en mer begränsad relation och erfarenhet av Afrika än sina företrädare och hade heller ingen tydlig inriktning för Afrikapolitiken. Snart framgick dock att antalet franska militära baser i Afrika skulle minska och distansen till odemokratiska afrikanska ledare öka. Precis som sina företrädare har emellertid Hollande tvingats backa från löftena om att begrava "Françafrique" – den permanenta militära närvaron i Afrika har istället ökat och icke-inblandning bedöms tjäna franska intressen bättre än ökad kritik av politiska ledare.

Det främsta skälet till att Frankrike under Hollande blivit alltmer militärt involverat i Afrika är att kampen mot terrorism fått en ny front i Sahara. När norra Mali ockuperades av väpnade islamister 2012 visade Västafrika att det trots politisk vilja inte hade den militära

förmåga som krävdes för att stödja Malis regering att återta området. När de väpnade grupperna plötsligt genomförde en offensiv söderut i januari 2013 vände sig Mali till Frankrike för hjälp. Frankrikes president fattade beslut om att omedelbart inleda *Operation Serval* och inom några timmar var de franska styrkorna igång med sin motoffensiv. Händelseförloppet visade att Frankrike var det enda landet i världen, USA inräknat, som hade förmåga att ingripa i Afrika med militära resurser på den korta reaktionstiden. Förutom den franske presidentens mandat att på egen hand fatta beslut om att gå i krig, var Frankrikes permanenta styrkor i Afrika helt avgörande för detta. Både värdet av fortsatta permanenta baser i Afrika och den unika position detta ger Frankrike, blev uppenbara.

Under Hollande har Frankrike även intervenerat militärt i Centralafrikanska republiken och insatsen i Mali har ersatts av en regional antiterroroperation i fem länder i Sahelregionen. Denna *Operation Barkhane* betraktas som oerhört långsiktig av den franska försvarsstabens. I kombination med Frankrikes ekonomiska svårigheter är emellertid dessa nya militära åtaganden problematiska. Frankrikes strategi är därför som nämnts ovan att försöka multilateralisera de insatser man inlett på egen hand. Hittills har den franska diplomatin varit framgångsrik i att få till stånd FN-insatser i både Mali och Centralafrikanska republiken för att den ekonomiska bördan ska delas av fler stater. Trots detta beskriver både ordföranden för det franska försvarsutskottet och franska forskare, Frankrikes starka känsla av ensamhet i att på egen hand hantera de stora utmaningarna mot fred och säkerhet i Europas närområde. Man tar också närmast illa vid sig av den misstro man upplever sig möta mot Frankrikes insatser i Afrika från andra stater. Utöver de redan pågående insatserna uppgavs under studieresan de stora utmaningarna framöver i Afrika vara IS eventuella utbredning i Libyen respektive Boko Harams terroraktioner i norra Nigeria – samt i synnerhet scenariot att dessa två rörelser organisatoriskt kopplar sig samman. Franska företrädare uppberor dock att Frankrike inte har medel att intervensera utan att insatser bör genomföras av länder i regionen med stöd av omvärlden.

Mellanöstern

I 2013 års Vitbok redovisas Frankrikes geostrategiska prioriteter vad gäller uppdraget att skydda franska medborgare och uppfylla internationella åtaganden. I en specifik punkt beskrivs närvaro och insatser i Mellanöstern och Persiska viken syfta till att implementera de försvarsöverenskommelser som Frankrike ingått och tillsammans med sina allierade bidra till säkerhet i regionen samt skyddandet av strategiska intressen.

Till skillnad från sitt militära engagemang i Afrika, där Frankrike ensamt tar initiativ och inleder åtgärder, präglas det franska engagemanget i Mellanöstern av en något avvaktande hållning. I denna region är det inte Frankrike utan USA som håller i taktplanen när det gäller militära interventioner, vilket påverkar det franska engagemanget. Frankrike vill inte heller ta parti för en förlorande sida utan vill låta staterna i regionen formera sig först innan man tydligt stödjer en viss lösning.

Sedan 2009 har Frankrike en militärbas i Förenade Arabemiraten. Vid denna bas finns bl.a. stridsflygplan som bidrar till insatserna mot Islamiska staten i Irak. Frankrike har även ett antal Mirageplan placerade på en bas i Jordanien. Sedan början av 2015 befinner sig den franska marinens hangarfartyg Charles de Gaulle i Persiska viken för att ingå i den militära insatsen mot IS i Irak. De franska stridsflygplan av typen Rafale som agerar från hangarfartyget kan nå sina mål i Irak inom 1,5 timmar, d.v.s. dubbelt så snabbt som från den franska militärbasen i Förenade Arabemiraten. Frankrike anslöt som första stat till den USA-ledda koalitionen som genomför flyganfall mot IS i Irak.

Som permanent medlem i FN:s säkerhetsråd har Frankrike varit starkt engagerat i arbetet med att få fram en överenskommelse för att begränsa Irans program för kärnvapentechnik. Den 2 april i år slöts i Lausanne ett ramavtal mellan Iran å ena sidan och FN:s säkerhetsråds fem permanenta medlemsstater samt Tyskland å den andra. Avtalet är tänkt att förhindra Iran från att skaffa kärnvapenkapacitet och bidra till förutsättningarna för större säkerhet i regionen, eftersom Iran bl.a. stöttat Syriens diktator Bashar al-Assad med trupper.

Frankrike har även bidragit till UNIFIL:s (FN:s fredsbevarande styrkor i Libanon) insatser i Libanons södra delar i syfte att bidra till stabilitet i denna region.

UTRIKESPOLITIKEN FRAMÖVER

Frankrike är fortfarande en världsmakt men drabbad av s.k. *imperial overstretch* då den militära ambitionsnivån är väsentligt högre än de ekonomiska resurser man har möjlighet att avsätta. Det är politiskt sett enkelt för Frankrike att gå in i ett nytt insatsområde, men det är sedan svårt att dra sig ur och finansiering saknas. Därmed är den rådande utrikes- och säkerhetspolitiken inte långsiktigt hållbar. Frankrikes strategi är att kompensera de egna begränsningarna med starkare samarbete inom EU och Nato samt stärkt relation till USA, inte minst för att förmå andra länder såsom Tyskland att öka sina militära fredsfrämjande bidrag. Det som skulle krävas är även en vändning i den franska ekonomin.

För EU:s utrikespolitiska trovärdighet är det samtidigt väsentligt att Frankrike kan agera, helt enkelt eftersom ingen annan gör det. Det ömsesidiga beroendet har blivit särskilt tydligt under insatserna i Centralafrikanska republiken och Mali. I synnerhet Frankrikes snabbhet är en stor tillgång för övriga medlemsstater, även om kritik funnits mot den autonoma karaktären hos insatserna.

Nationella fronten samlar i vissa mätningar inför presidentvalet 2017 uppåt 40 procent av väljarna och de har en dramatiskt annorlunda politisk inriktning än den nuvarande – anti-europeisk, anti-amerikansk och pro-rysk. Även om det är osannolikt att Nationella fronten skulle kunna vinna valet 2017 blir hotet från dem en ständig huvudvärk för beslutsfattare och påverkar indirekt politiken. Nationella frontens frammarsch i Frankrike kan på ett märkbart sätt förstärka den nationalistiska och värdekonserverativa ideologiska vägen i Europa som tydligt yttrar sig i länder som Ryssland, Ungern, Italien, Grekland, Finland och de skandinaviska länderna. Denna politiska utveckling kan också komma att påverka hur Europa som helhet agerar i frågor som migration, integration och utrikes- och säkerhetspolitik.

EKONOMISK UTVECKLING, EKONOMISK POLITIK SAMT HANDELSFÖRBINDELSER OCH BEROENDEN

Anne-Marie Pålsson, Johan Danielson, Dan Hansén

FRANSK EKONOMI À BOUT DE SOUFFLE?

Fransk ekonomi vållar EU bekymmer. Inte på 10 år har landet klarat av att leva upp till Maastrichtvillkorens krav på att budgetunderskottet inte får överstiga 3 % och statskulden inte 60 % i relation till BNP. Men istället för att tvinga Frankrike att anpassa sig till de krav som sattes upp på medlemsländerna när euron infördes och som skulle utgöra en garanti för eurons stabilitet, gav Kommissionen i dagarna Frankrike ytterligare två år för att komma tillrätta med sina problem.

Symptomatiskt för fransk ekonomi är att sjukdomsinsikten främst upplevs utanför landet. Kommer fransk ekonomi att lunka på med en inhemsk aningslöshet till sista andetaget?

Problemen kan spåras tillbaka till den första oljekrisen 1973. Den modell för ekonomisk styrning som Frankrike då valde, bestående av ett långtgående samarbete mellan stat och företag och ett starkt skydd för arbetarna, visade sig oförmöget att klara de utmaningar som världens industriländer med ens ställdes inför: hög inflation och låg tillväxt.

Så följde en period av ekonomisk och politisk vilsenhet som ändade med att politikerna gav upp försök att styra ekonomin och överlämnade marknaderna åt sina egna krafter. Den politiska aktivismen ersattes av en normbaserad ekonomisk politik. Politikernas inflytande reducerades till att besluta om de övergripande spelreglerna för marknaden och att bestämma de övergripande makroekonomiska målen för inflationen och valutakursen.

I EG-sammanhang manifesterades de nya politiska vindarna av att medlemsländerna 1986 sa ja till enhetsakten. I denna formulerades riktlinjerna för det framtida europeiska samarbetet: bildandet av en ekonomisk union med fri rörlighet för varor, tjänster, arbete och kapital och på sikt med en gemensam valuta och utrikespolitik.

Men de reformer som Frankrike borde ha genomfört för att rusta landet till de förutsättningar som enhetsakten skapade togs inte. Detta gällde särskilt arbetsmarknaden som förblev hårt reglerad med löner som inte tillräckligt lät sig påverkas av svängningar i efterfrågan. Lönerna tenderade att öka när tillväxten var god med närmast bibehållen arbetslöshet. Under perioder med svag tillväxt låg lönerna kvar på samma nivå medan arbetslösheten istället ökade.

I brist på mod sökte regeringarna - oavsett partifärg - att minska arbetslösheten med den gamla politiken. På klassisk keynesianskt manér stimulerades ekonomin med hjälp av ökade offentliga utgifter. Den fungerade dock nu lika lite som 10 år tidigare.

Arbetslösheten bet sig fast på höga nivåer samtidigt som statens finanser förstördes. Sedan 1974 har den franska statskulden ökat från 15 % till närmare 100 % av BNP.

Det relativt sett höga löneläget bidrog också till att urholka Frankrikes internationella konkurrenskraft. På 30 år har landet förlorat 50 % av sina internationella marknadsandelar och de tidigare överskotten i de utrikes affärerna (bytesbalansen) har förbytts i underskott.

Problemen i den internationella handeln startade 1992 då EG:s medlemsländer sa ja till Maastrichtfördraget i vilket en konkret tidtabell för införandet av den gemensamma valutan lades fast. Villkor för inträde var sunda statsfinanser och en stabil valuta. Att devalvera var otänkbart för ett land som strävade efter att införa euron.

Detta satte punkt för den devalveringspolitik som räddat den franska konkurrenskraften tidigare. Idag präglas istället den franska ekonomin av svag tillväxt, höga skatter, hög arbetslöshet (11 % för befolkningen som helhet och 25 % bland ungdomarna), otillräcklig internationell konkurrensförmåga och av statsfinanser som hamnat på en långsiktigt ohållbar nivå.

Strukturella och konjunkturella förutsättningar

I en färsk OECD- rapport lämnas rekommendationer på vilka åtgärder som bör vidtas för att komma tillrätta med problemen - problem som av OECD egentligen uppfattas som onödiga ty Frankrike bedöms ha internationellt sett goda förutsättningar. För precis som det finns strukturella problem, så finns det tillgångar och möjligheter av strukturell natur eller för att citera OECD:

"Landet saknar inte ekonomiska tillgångar, levnadsstandarden är avundsvärt hög, produktiviteten likaså, förvärvsintensiteten högre än genomsnittet, de ekonomiska klyftorna relativt sett låga och har därtill inte ökat. Industristrukturen är väldiversifierad, banksystemet sunt och utbildningsnivån hög".

I centrum för OECD:s förslag till åtgärder står en reformering av arbetsmarknaden. Regler som syftar till att skydda arbetarna bör reformeras. De offentliga utgifterna måste sänkas för att skapa utrymme för sänkta skatter och på sikt ett förbättrat statsfinansiellt läge. Slutligen föreslår OECD att åtgärder vidtas för att öka konkurrensen i näringslivet.

Det säger sig självt att det i en demokrati är svårt att driva igenom dessa reformer. Vad som kan synas självklart ekonomiskt kan därför te sig omöjligt politiskt. Lägg därtill att den enskilda åtgärd som snabbast skulle hjälpa Frankrike ur sin situation - devalvering - är omöjlig som följd av eurons införande. Vilket inte hindrar från att kravet på att lämna euron drivs politiskt av den Nationella fronten.

Frågan om eurosamarbetet är känslig ty alla vet att lönekostnaderna måste sänkas för att konkurrenskraften ska kunna återställas och sysselsättningen ökas. Men när denna sänkning inte kan ske via en devalvering återstår bara att sänka de nominella lönerna. Men för detta krävs politiskt mod av sällan skådat slag.

Men om detta mod saknas vad återstår då? På den frågan gavs inget svar. Ekonomiministerns rådgivare - Elie Cohen - fick den frågan och blev svarslös. Istället blev alla de problem som han vältaligt under ½ timme redogjort för med ens bortblåsta. Problemen var alls icke strukturella utan enbart konjunkturella. Bara de ekonomiska hjulen började snurra igen skulle problemen vara borta enligt Cohens bedömning.

Att den bedömningen alls uttalades kan bara förklaras av att de åtgärder som måste till är så politiskt svåra att de är omöjliga att genomföra för en socialistregering. Istället tycks regeringen hoppas på ett under - kanske förklädd i en rejäl kris - och i brist på genomförbara alternativ upprepa den politik som sedan länge visat sig ineffektiv: stimulera ekonomin med ökade offentliga utgifter.

PROGRAM

SÖNDAG 12 APRIL

- 08.15 **Samling vid inteckningen för SAS, terminal 5**
- 09.50 **Avresa Arlanda (flight SK 577)**
- 12.20 **Ankomst till Charles de Gaulle, terminal 1**
Uppsamling vid bagagebandet
- Transport till hotell Aviatic Saint Germain (RER/Metro)**
Adress: 105 Rue de Vaugirard, 75006 Paris
- 15.00 **Lunchsmörgås och introduktionsmöte i hotellets frukostsal**
Självpresentation och information
- 16.30 **Samling i hotellfoajén för promenad genom Quartier Latin**
- 17.30-18.30 **Båttur på Seine**
Adress: Square du Vert Galant, Pont Neuf, 75001 Paris
- 19.30 **Middag på restaurang La Coupole**
Adress: 102 Boulevard du Montparnasse, 75014 Paris

MÅNDAG 13 APRIL

- 07.55 **Samling i hotellfoajén**
- 08.00 **Promenad från hotellet till svenska ambassaden**
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007
- 08.30 **Möte med politisk-ekonomiska sektionen på ambassaden**
Briefing om fransk inrikes- och utrikespolitik, ekonomi m.m.
- Martin Rahm – Ministerråd, biträdande myndighetschef
- Petra Hansson – Ambassadråd, politik- och ekonomifrågor
- Henrik Garmer – Ambassadråd, utrikes- och säkerhetsfrågor
- 10.00-11.15 **Möte med Sébastien Jacot, Försvarsstaben**
Briefing om Frankrikes internationella militära närvaro med särskilt fokus på Mali/Sahel
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007 (ambassaden)
- 11.30-12.30 **Möte med préfet Pierre N'Gahane, Secrétaire Général du Comité interministériel de prévention de la délinquance (T)**

- Diskussion om Frankrikes arbete mot radikalisering och extremism m.m.
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007 (ambassaden)
- 13.00-14.30 **Lunch med journalisten Alain Ruello, Les Echos**
Diskussion om fransk försvarsindustri m.m.
Adress: Svenska Klubben, 242 Rue de Rivoli, 75001 Paris
- 15.30-16.30 **Möte med ekonomen Élie Cohen, CNRS-SciencesPo (T)**
Den franska ekonomins hälsotillstånd, framtida utmaningar m.m.
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007 (ambassaden)
- Middag på egen hand**

TISDAG 14 APRIL

- 09.55 **Samling i hotellfoajén**
- 10.00 **Bussen avgår från hotellet**
- 10.30-12.00 **Möte på EUISS (European Union Institute for Security Studies)**
- Mr Philip Worré – About the Institute
- Dr Eva Gross – EU approach to security/strategy comprehensive approach
- Dr Jan Joel Andersson – Challenges to European security (på svenska)
Adress: 100, avenue de Suffren, 75015 Paris
- 12.30 **Lunch på Le Beaujolais**
Adress: 28, Avenue de Suffren, 75015 Paris
- 14.00-15.30 **Möte med försvarsutskottets ordförande Patricia Adam och några ledamöter (T)**
Adress: 33 Rue Saint Dominique, 75007 Paris
- 16.00-17.00 **Möte med Aline Leboeuf, Institut français des relations internationales (IFRI)**
Diskussion om fransk Afrikapolitik.
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007 (ambassaden)
- 19.30 **Middag på Au Père Louis**
Adress: 38 Rue Monsieur le Prince, 75006

ONSDAG 15 APRIL

- 07.40 **Samling i hotellfoajén**
- 07.45 **Avfärd med buss från hotellet**

- 08.30-09.20 **Frukostmöte med ambassadör Veronika Wand-Danielsson**
Adress: Residenset, 6 Rue de Presbourg, 75016 Paris
- 10.00-12.00 **Möte på IRSEM (Institut de Recherche Stratégique de l'Ecole Militaire)**
- Thierry Balzacq - Professor in political Science and our Director of Studies
- Pierre Razoux - Research Director for Compared Strategic Thinkings Programme
- General (Ret) Maurice de Langlois - Research Director for Defence Policies Programme
- Christophe-Alexandre Paillard - Research Director for Defence Industries, Economy and Armament Programme
Adress: École Militaire, 1 Place Joffre 75007
- 12.30 **Lunch**
- 14.30 **Kort besök på hotellet för eventuellt ombyte**
Adress: 105 Rue de Vaugirard, 75006 Paris
- 15.10 **Avfärd med buss från hotellet till ambassaden**
- 15.30-16.30 **Diskussion med journalisten Magnus Falkehed**
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007 (ambassaden)
- 16.30-17.30 **Intern uppsummering**
Adress: 17, rue de Barbet Jouy, 75007 (ambassaden)
- 17.45 **Avfärd med buss från ambassaden till residenset**
- 18.00-19.30 **Mottagning på residenset**
Adress: 6 Rue de Presbourg, 75016 Paris
- 20.00 **Middag på Restaurant De Philippe & Jean Pierre**
Adress: 7 Rue du Boccardor, 75008 Paris

TORSDAG 16 APRIL

- 07.45 **Lämna hotellet, promenad mot metron för transport till flygplatsen**
- 10.40 **Avfärd mot Stockholm, terminal 1 (flight SK 574)**
- 13.05 **Ankomst Arlanda, terminal 5**

(T) = tolkning mellan franska och svenska

DELTAGARLISTA

Sten Andersson

Strateg operativt system/ stf. räddningschef
Brandkåren Attunda

Inga-Lena Arvidsson

Enhetschef, avdelningen för kyrkoliv och samhällsansvar
Svenska Kyrkan

Lena Bartholdson

Generalsekreterare
Folk och Försvar

Thomas Bjällstrand

Student
Försvarshögskolans Studentkår

Johan Danielson

Pressekreterare
Fortifikationsverket

Eric Erfors

Ledarskribent
Expressen

Lisa Gillström

Programansvarig
Folk och Försvar

Dan Hansén

Lektor i statsvetenskap/studierektor
Försvarshögskolan

Erik Helmersson

Ledarskribent
Dagens Nyheter

Annica Hellström

Kanslichef
Försvarsunderrättelsesdomstolen

Stefan Hjort

Governmental relations
GKN Aerospace

Anders Lindberg

Ledarskribent
Aftonbladet

Magdalena Tham Lindell

Förste forskare/projektledare afrikansk säkerhet
FOI

Anders Olovsson

Chef LEADS INRI/Internationella relationer
Försvarmakten

Anne-Marie Pålsson

Docent
Lunds universitet

Henrik Sjövall

Chef samordningssektionen vid produktionsledningens ledning- och
underrättelseavdelning
Försvarmakten

Anna-Lena Österborg

Överdirektör
FOI